

ROMANIAN ACADEMY
SCHOOL OF ADVANCED STUDIES OF THE
ROMANIAN ACADEMY
DOCTORAL SCHOOL OF HISTORY AND ARCHAEOLOGY

SUMMARY OF THE DOCTORAL THESIS

FROM ELISABETHOPOLIS TO DUMBRĂVENI: A
HISTORY OF INTERCULTURALITY (1848–1964)

Ph. D. Supervisor:

CS I. DR. ADRIAN-SILVAN IONESCU

Ph. D. Candidate:

IOZEFINA POSTĂVARU

2025

Key words: cultural heritage, interculturality, topographical inventory, Armenians of Transylvania

This dissertation undertakes an interdisciplinary examination of the town of Dumbrăveni (Sibiu County, Romania), a relatively little-known Transylvanian locality but with a complex historical trajectory shaped at the intersection of Romanian, Hungarian, Saxon, Roma, Jewish, and –distinctively – Armenian identities. The study traces the settlement's evolution in urban and architectural stages, from its earliest attestation in 1332 as Ibaşfalău / Eppeschorf / Ebesfalva to its present status as an administrative town, standing in the interval 1848-1964, within the limits of which it proposes a reinterpretation of local history through the prism of *interculturality*.

The core argument asserts the intrinsic value of Dumbrăveni's architectural heritage as both a material and symbolic palimpsest, reflecting centuries of ethnic and confessional coexistence. Central to this analysis is the Armenian cultural legacy and the formative role of the community that founded the modern town, elevating it in 1786 to the rank of *royal free city* under the name *Elisabethopolis* (Elisabetopol / Erzsébetváros / Elisabethstadt).

The thesis analyses how the progressive decline of the Armenian community – accelerated after 1848-1849, following the defeat of the Hungarian anti-Habsburg revolution (in which Armenians actively participated) and further intensified, during the 20th century, by emigration and assimilation – was compensated by an organic process of cultural absorption, generating an intercultural landscape in which identities overlapped and were successively reconfigured.

Methodologically, the research is based on interdisciplinarity: history, art history, urban archaeology, sociology, cultural heritage and intercultural studies. A distinctive contribution is the creation of the *Topographical Inventory of Dumbrăveni*, an extensive research tool designed to identify, document, and contextualize buildings of historical and architectural value. Initiated in 1996 within the Romanian–German project *Denkmaltopographie Siebenbürgen*, this inventory informed nearly three decades of continuous research and engagement with the town's cultural heritage

The study acknowledges limitations, particularly the restricted access to the archival collection “City Hall of Dumbrăveni” (held at the Alba County National Archives).

The subtitle, *A History of Interculturality* signals an epistemological orientation: the town is examined as a space of intercultural encounters, where architecture and urban structure function as material witnesses of the interactions among communities.

Chapter I – Dumbrăveni in Contemporary Researches

The first chapter positions my own research within the broader historiographical and scientific context, emphasizing the disproportion between the attention given to Dumbrăveni compared to the other Armenian settlements in Transylvania, especially to Gherla.

The thesis argues that this imbalance stems from the rapid demographic decline of the Armenian population (already assimilated, by their own will, to the Hungarian population), at the end of the nineteenth century being quickly compensated by the increase in the number

of Saxons who settled in Dumbrăveni, determined the early absorption of the locality into the cultural sphere of the Saxon colonization area, without however being able to bring it to the same level of interest as that granted to the neighbouring medieval burgs, Sighișoara and Mediaș or to the villages with fortified churches south of the Târnava Mare river.

Consequently, despite possessing a heritage density comparable to Gherla, Dumbrăveni has long since faded from collective memory as an Armenian town. A telling example is George Călinescu's 1956 expression of astonishment at the monumental scale of the Armenian-Catholic church, which he erroneously attributed to the Saxons.

The thesis thus reclaims Dumbrăveni's predominantly Armenian heritage, challenging the premise of the *Denkmaltopographie Siebenbürgen* project (1996), which classified the locality as a "Saxon settlement". This reclassification emerged specifically from the application of the German *topographical inventory* method, which subsequently oriented the dissertation's focus toward intercultural reinterpretation.

Internationally, the research aligns with the European project *Armenians in East-Central Europe* (2008–2013), led by the University of Leipzig and the Pázmány Péter Catholic University in Budapest. This project revitalized interest in Armenian heritage across the region and produced a significant corpus of archival, bibliographic, and cataloguing work, published in the series *Armenier im östlichen Europa* – Armenians in Eastern Europe.

Notably, historian Kovács Bálint "released" and contributed to the cataloguing of both the Library and the Archive of the Armenian Catholic Church in Dumbrăveni (2011), while architect Máté Tamáska's volume *Armenian Townscapes in Transylvania* (2018) analysed the Armenian urban landscape of Gherla, Dumbrăveni, Gheorgheni and Frumoasa through a synthesis of Eastern and Western architectural influences. Tamáska extensively cites my earlier study (2010), recognising the *topographical inventory* method as a reference model for research on Transylvanian Armenian heritage.

The contact point with this project was my participation in the Conference "Erdélyi örmény városképek örökségvédelme" ["Protection of the Landscapes of Armenian Cities in Transylvania"], organized at the "Pázmány Péter" Catholic University, Budapest, on May 2, 2019, where I communicated on "Protection of the Cultural Landscape of the City of Dumbrăveni".

Therefore, the first chapter aims to demonstrate that the thesis is not an isolated endeavour, but a Romanian contribution to a European debate on the Armenian cultural heritage and the dynamics of urban *Interculturality* in Central and Eastern Europe.

Chapter II – History and Monographs of the City (Armenian, Saxon, Romanian)

This chapter constitutes the historiographic core of the thesis, presenting in a synoptic manner the main documentary sources and monographs dedicated to Dumbrăveni.

The fundamental work remains the Szabad királyi Erzsébetváros monográfiája ["Monography of the Free Royal City of Elisabetapolis"] (1896), published by the Armenian-Catholic parish priest Ávedik Lukács on the occasion of the Hungarian Millennium, a text considered to this day the most extensive and rigorous description of the city. The monograph also includes the transcription of 21 essential historical documents – "documents and fragments from the city archive, (...) through authenticated copies" (Ávedik, L., *Monografia*, p. 58).

The thesis examines the successive translations, editions and interpretations of Ávedik Lukács's monograph: the German version signed by Roland Hönig (2001), *aus sächsischer Sicht* ("from a Saxon perspective"); the republishing, in Budapest, in 2004; the translation into Romanian (2014), which made the text accessible to a wider audience, but contains numerous differences in the understanding of the original meaning, making it necessary for references to cite both editions (Hungarian and Romanian); the contributions of the historian Gheorghe Togan, author of a monograph of the town (1980), which remains unpublished, as does the work *Date monografice ale oraşului Dumbrăveni* (1974), with contributions by professors Radu Tempianu, Magdalena Szempeteri, Gheorghe Togan, and Emil Laurențiu.

The comparative analysis of these sources demonstrates that each monograph functions as an expression of collective identity and selective memory, thereby providing an analytical framework for studying *Interculturality* as a dynamic interpretative process rather than a mere chronological compilation of data.

Chapter III – The Town's History Encapsulated in Its Built Heritage

This is the dissertation's most analytically dense chapter, exploring the interplay between social history and urban form.

The chapter reviews heritage protection practices in Dumbrăveni and Gherla, underscoring their exceptional urban development as eighteenth-century royal free cities. Despite economic decline in the communist and post-communist eras, both towns possess remarkably preserved architectural ensembles, owing in part to prolonged economic stagnation.

In contrast to Gherla – whose entire Armenian urban ensemble is today protected – Dumbrăveni benefits from legal protection for only four individually listed monuments, despite having been similarly represented in the 1905 Hungarian Monument List. The thesis explains this discrepancy through institutional, administrative, and political factors.

A case study on the lost early-sixteenth-century Roman-Catholic church of Ebesfalva (Today's Dumbrăveni) illustrates the fragility of heritage when exposed to shifting regimes and ideologies. Demolished in 1918 despite its listing as a historical monument, the church's disappearance underscores the limitations of archival, cartographic, and legal frameworks, reinforcing the necessity of the *topographical inventory* method.

Despite such losses, the fundamental urban structure of Dumbrăveni remains remarkably intact, and the high density of historically significant buildings supports the proposal for a *Protected Built Zone* through the General Urban Plan.

Chapter IV – The House with the *Madona Claudiopolitana*: An Architectural Image of *Interculturality*

This chapter presents a central case study illustrating how *Interculturality* materializes in architecture and iconography.

The "House with the *Madona Claudiopolitana*" stands out among eighteenth-century houses in the town's central square through its façade niche containing a statue of the Virgin Mary – one of the numerous replicas of the miraculous weeping icon from Nicula. Transferred from this orthodox church to the piarist church in Cluj (Claudiopolis), the image became a powerful symbol of Catholic reinstatement after the Reformation, yet it has continued to be

venerated across all Christian denominations in the region.

In Dumbrăveni, its placement on a civilian façade signals a deliberate act of identity assertion. The chapter also undertakes a corrective effort, demonstrating that scholarly literature has consistently, but erroneously, placed the image within the Armenian-Catholic Church.

The *Madona Claudiopolitana* thus emerges as a symbol of cultural mediation: a shared Christian representation integrated into a multi-ethnic urban setting.

Chapter V – Inventory of Historical Monuments in Dumbrăveni

This chapter synthesises the results of long-term fieldwork documenting Dumbrăveni's built heritage. Initiated in 1996 and continued after 2007, the inventory revealed over 200 buildings of historical and architectural significance – an extraordinary discrepancy in comparison with the mere five officially listed monuments.

The *topographical inventory*, developed according to the German methodological model, includes detailed descriptions of 200 buildings, organised alphabetically by street, covering historical street nomenclature, chronology, associated individuals and events, architectural typology, conservation state, property status, and photographic documentation.

The inventory thus functions as cartography of urban memory, enabling not only spatial localisation but also the reconstruction of the social and cultural networks that shaped the town.

Its findings directly informed the General Urban Plan, which expanded the proposed *Protected Built Zone* to encompass the entire historic centre (approx. 60 ha), justified by structural coherence, architectural density, and multi-ethnic representativeness.

Conclusions

The topographical inventory method proved essential for accurately identifying the locations associated with key historical events, often differently interpreted by Armenian, Romanian and Saxon monographic traditions. For instance, it allowed precise identification of the building used by Stephan Ludwig Roth as imperial commissioner during the 1848–1849 Revolution, despite conflicting sources.

By recording the accumulations and transformations of Dumbrăveni's history as expressed through its architecture, the inventory has become a tool not only for historical understanding but also for heritage protection, formalised through its integration into the General Urban Plan.

Scientific Contribution

The thesis offers significant contributions in three principal directions:

1. Original documentation of Dumbrăveni's built heritage through the creation of a comprehensive topographical inventory;
2. The conceptual introduction of *interculturality* into urban and architectural analysis;
3. The integration of local research into the broader European discourse on Armenian studies and cultural heritage preservation.

CONTENT

List of abbreviations and symbols	4
INTRODUCTION	
Argument	5
Motivation and limitations of the research	6
„A History of Interculturality.” Justification of the Subtitle	7
The Settlement of Armenians in Transylvania. Introduction to the topic	8
CHAPTER I. The city of Dumbrăveni in the focus of current research	12
I.1. The European project „Armenians in East-Central Europe”	12
I.2. Personal research from a European perspective	15
CHAPTER II. History and monographs of the city (Armenian, Saxon, Romanian)	18
II.1. Armenian Monograph (1896), universal resource	18
II.2. Historical evolution and stages of urban development	19
CHAPTER III. The city’s history encapsulated in the built cultural heritage	33
III.1. The legacy of the free royal cities of Dumbrăveni and Gherla	33
III.2. Attitudes in protecting historical built heritage. Continuities and discontinuities between governments, regimes, ethnicities and confessions (1848-1956)	33
III.3. A lost historical monument and its avatar	37
III.3.1. The oldest church in Dumbrăveni and its alternative rites	37
III.3.2. Listing as Historical Monuments. Potential and Limits	39
III.3.3. Written sources. Potential and limits	42
CHAPTER IV. The House with the Madonna Claudiopolitana in Dumbrăveni. An Image of Interculturality	45
IV.1. Historical introduction and confessional context	45
IV.2. Madonna Claudiopolitana in Dumbrăveni. A correction	49
IV. 3. Madonna Claudiopolitana in Dumbrăveni. Indicator of <i>Good Governance</i>	52
CHAPTER V. Inventory of historical monuments in Dumbrăveni	54
V.1. The Role of the Romanian Academy in the Inventory of Historical Monuments ...	54
V.2. The project to inventory the built heritage of Dumbrăveni	54

V.2.1. Establishing the protection of built cultural heritage through the General Urban Plan	56
V.3. Topographic inventory of the city of Dumbrăveni	56
V.3.1. Buildings with identified historical and architectural value	57
„1 Decembrie 1918”, fostă: „Kameller”; „23 August” Street	57
„Avram Iancu”, fostă: „Nemes-utca”; „Gorovei Iacob”, „Dr. Russel”; „Recoltei” Street.....	61
„Simion Bărnuțiu”, fostă: „Kapdebo” Street	78
„Nicolae Bălcescu”, fostă: „Sf. Maria” Street	79
„Erou Bumbea”, în vechiul „Sat” Street	81
„Timotei Cipariu”, fostă: „Nagy-utca”; „Elisabeth / Erzsébet/ Elisabeta”; „Principele Nicolae”; „Piața Republicii” Square	82
„Crișan”, fostă: „Barom” [Piața de vite]; „Szölök utca”; „Sf. Gheorghe Sub Vii” Street	96
„Cuza Vodă”, fostă „Apafi” Street	98
„Constantin Dobrogeanu Ghenea”, fostă: „Sf. Ioan”; „Sântioanei” Street	105
„Gheorghe Doja”, fostă: „Nemes-utca / Nemeșilor” (până la str. Nicolae Bălcescu) Street	109
„După Cetate”, fostă: „Várköz-utca”, drum în interiorul Castelului Apafi Street	118
„Mihai Eminescu”, fostă: „Nagy-utca”; „Bd. Elisabeta”; „Bd. Regina Maria”; „Bd. Lenin” Street	119
„Gării” Street	144
„Octavian Goga”, fostă: „Șanțului” Street	145
„Mihail Kogălniceanu”, fostă: „Morii” (până la strada Târnavei) Street	146
Strada „Muzicanților” Street	148
„Pandurilor” Street	148
„Teilor”, fostă: „Kiss-utca”; „Kiss Erno”; „Mică”; „Petöfi Sandor” Street	149
„Aviator Aurel Țifrea” (hero of the Romanian Aviation of World War II), fostă: „Piața Mănăstirii”; „Pompierilor” Street	157
„Tudor Vladimirescu”, fostă: „Raphael” (from Mihai Eminescu Street to Simion Bărnuțiu Street); „Regele Ferdinand” Street	160
CONCLUSIONS	171
BIBLIOGRAPHY	177
ANNEXES Topographic inventory - Maps	191

BIBLIOGRAPHY

I. Primary sources

A. Unpublished documents

Arhivele Naționale, Serviciul Arhive Naționale Istorice Centrale, Biroul Arhive economice (AN-SANIC), Fond: Casa de Administrare și Supraveghere a Bunurilor Inamice (C.A.S.B.I.): Dosare Persoane Juridice, Inventar: nr. 3440, Litera M, nr. 329; Inventar: nr. 3441, Litera R, nr. 243; Litera W, nr. 1, nr. 117. Dosare Persoane Fizice, Inventar: nr. 3414, nr. nr. 17, 23, 37, 38, 46, 63, 70, 135, 136, 156, 157, 188, 205, 207, 211, 212, 243, 244, 261, 264, 268, 269, 320, 322, 333, 348, 355, 357, 361.

Serviciul Județean Sibiu al Arhivelor Naționale, (SJSBAN), Nr. inv. 271, Fond: Tăbăcăria Liviu Marțian Dumbrăveni, Ani extremi 1937-1948.

Arhiva *Proiectului romano-german de inventariere a localităților de colonizare săsească din Transilvania*, Siebenbürgisch-Sächsische Kulturrat e. V., Schloss Horneck, Gundelsheim/Neckar; localitatea Dmbrăveni, 1996: Fișe de inventariere monumente istorice (autor Iozefina Postăvaru) și fotografii de inventariere monumente istorice (autori Ioan-George Andron și George Dumitriu).

Documentare asupra patrimoniului construit istoric al orașului Dumbrăveni (fotografii, fișe și note de teren), Iozefina Postăvaru (1996-2024).

Fotografie înrămată reprezentând „Biserica Latină” (demolată) și text explicativ manuscris pe verso. Casa parohială romano-catolică, Dumbrăveni.

Arhiva Consistoriului Evanghelic Districtual Mediaș, *Inventarul Comunității bisericești C.A. din Dumbrăveni*, 1967 (Inventar Neicov).

Carte Funciară în extenso, manuscrisă, Centrul Școlar de Educație Incluzivă Dumbrăveni.

Primăria Dumbrăveni. Nomenclator Stradal 1990-2015.

Primăria Dumbrăveni. Fotografie cu text explicativ (copie xerox), Biserica ortodoxă din P-ța Timotei Cipariu (demolată).

arh. Doina Bubulete, Iozefina Postăvaru, „Studiu de fundamentare pentru actualizarea Planului Urbanistic General, Oraș Dumbrăveni”, 2018, proiectant general S.C. Experiment Proiect S.R.L, Cluj-Napoca.

B. Published documents

Dictionaries, encyclopedias, compendia

Academia Română. *Istoria Românilor, Constituirea României Moderne (1821-1878)*, vol. VII, tom I, ediție coordonată de Dan Berindei, București, Ed. Enciclopedică, 2003.

Academia Română. *Istoria Românilor, România întregită*, vol. VIII, ediție coordonată de Ioan Scurtu, Petre Otu, București, Ed. Enciclopedică, 2003.

Bibliografia istorică a României II. Secolul XIX, Tom 1., București, Editura Academiei R.S.R., 1972.

Fabini, Hermann, *Atlas der siebenbürgisch-sächsischen Kirchenburgen und Dorfkirchen*, Band I, Monumenta Verlag Hermannstadt und Arbeitskreis für Siebenbürgische Landeskunde e.v. Heidelberg, 1998 (Fabini, *Atlas*).

Machat, Christoph (Hrsg./Ed), *Denkmaltopographie Siebenbürgen / Topografia monumentelor din Transilvania*, Band 3.3: 1995; Band 5.1.1 1999; Band 3.4 2002; Band 4.1 2002; Band 5.7.1 2011, Köln: Rheinland-Verlag GmbH, 1995-2011 (Machat, *Denkmaltopographie*).

Muraru, Andrei (Coord.), *Dicționarul penitenciarelor din România comunistă (1945-1967)*, volum apărut sub egida Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului din România. Studiu introductiv de Cristina Roman, postfață de Marius Oprea, IICCR, Polirom, Iași, 2008 (Muraru, *Dicționarul*).

Rudolf <Österreich, Erzherzog, 1858-1889>, *Die österreichisch-ungarische Monarchie in Wort und Bild*, Ungarn: Band I, II., Wien, Verlag Kaiserlich-königl. Hof- u. Staatsdr., 1888, 1891 (Rudolf, *Die österreichisch-ungarische*).

Szabó, M. Attila (szerk. Ed.), Erdély, Bánság és Partium történeti és közigazgatási helyiségnévtára / Dicționarul istoric și administrativ al localităților din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș, - 1. A-O - 2. P-Z, Pro-Print Könyvkiadó/Editura, Csíkszereda/Miercurea Ciuc, 2004.

Varga, Attila, Gabriela Rus, *Dicționarul arhitecților din Transilvania în perioada dualismului austro-ungar*, Vol. I-II, Cluj-Napoca, Ed. Argonaut, 2016. (Varga, Rus, *Dicționarul*)

Statistical dictionaries

Bolovan, Ioan, Crăciun, Bogdan, *Consignatio Statistico-Topographica singulorum in Magno Principatu Transylvaniae*. [Înregistrarea topografică statistică a persoanelor fizice din Marele Principat al Transilvaniei] - Transilvania la 1829 – 1931, Editura Presa universitară clujeană, Cluj-Napoca, 2003.

Gámán, Zsigmond, *Helyiségnévtár. Erdély (és a Partium) minden községének betűrendes névtára. Az 1854-diki és a visszaállított alkotmányos felosztás szerint, a postakerületek és hadfogadó-telepek, valamint a lakosság számának a legújabb népszámlálás szerinti kimutatásával*. 2. Kiadás. [Indice de localități. Indicele alfabetic al tuturor comunelor din Ardeal (și Partium), potrivit împărțirii din 1854 și a împărțirii constituționale restaurate, cu indicarea districtelor poștale și a cazărmilor, precum și a numărului locuitorilor după cel mai recent recensământ. Ediția 2], Kolozsvártt [Cluj], Stein János, 1863.

Tafeln zur Statistik der Österreichischen Monarchie. III–XXI (1830–1848).

Wien 1831–1853; N. F. I–V (1849–1865). Wien 1854–1866.

Wagner, Ernst, *Historisch-statistisches Ortsnamenbuch für Siebenbürgen. Mit einer Einführung in die historische Statistik des Landes*, in „Studia Transylvanica” (Ergänzungsbände des siebenbürgischen Archivs), Band IV, Vienna: Böhlau Verlag, 1977 (Wagner, *Ortsnamenbuch*).

Census

[1850] *Recensământul din 1850. Transilvania*, ediția a II-a, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2004.

[1857] *Recensământul din 1857. Transilvania*, ediția a II-a, Editura Staff, Cluj-Napoca, 1997.

[1869] *Recensământul din 1869. Transilvania*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2008.

[1850] *Recensământul din 1880. Transilvania*, Editura Staff, Cluj-Napoca, 1997.

[1890] *Recensământul din 1890. Transilvania și recensământul Țigănilor din 1903*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2009.

[1900 I] *Recensământul din 1900. Transilvania*, [vol. I], Editura Staff, Cluj-Napoca, 1999.

[1900 II] *Recensământul din 1900. Transilvania*, vol. II. *Populația după ocupații*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2006.

[1901-1910 I] *Mișcarea naturală a populației între 1901-1909. Transilvania*, vol. I. *Evenimente demografice*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2005.

[1910 I] *Recensământul din 1910. Transilvania*, [vol. I], Editura Staff, Cluj-Napoca, 1999.

[1910 II] *Recensământul din 1910. Transilvania*, [vol. II], *Populația după ocupații*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2006.

[1930] *Recensământul din 1930. Transilvania*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2011.

[1941] *Recensământul din 1941. Transilvania*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2002.

[1948] *Populația Republicii Populare Române la 25 Ianuarie 1948. Rezultatele provizorii ale recensământului*, Institutul Central de Statistică, București, 1948.

[1956 I] *Recensământul populației din 21 Februarie 1956. Structura social-economică a populației*, vol. I. *Populația activă, populația pasivă; Grupe sociale; Ramuri, subramuri de activitate*, Direcția Centrală de Statistică, București, 1960.

[1966/1 (I)] *Recensământul populației și locuințelor din 15 Martie 1966. Regiunea Brașov*, vol. I. *Populație*, Direcția Centrală de Statistică, București, 1968.

[1966/2 (II)] *Recensământul populației și locuințelor din 15 Martie 1966*, vol. II. *Populația pe vârste și sexe*, Direcția Centrală de Statistică, București, 1970.

[1966/8 (VIII)] *Recensământul populației și locuințelor din 15 Martie 1966*, vol. VIII. *Gospodăria*, Direcția Centrală de Statistică, București, 1970.

[1966/9 (IX)] *Recensământul populației și locuințelor din 15 Martie 1966*, vol. IX. *Clădiri după scopul în care sunt folosite, perioada și materialul de construcție*, Direcția Centrală de Statistică, București, 1970.

[1966/11 (XI)] *Recensământul populației și locuințelor din 15 Martie 1966*, vol. XI. *Partea Întâi. Locuințe*, Direcția Centrală de Statistică, București, 1970.

[1977 I] *Recensământul populației și al locuințelor din 5 Ianuarie 1977*, vol. I. *Populație – Structură demografică*, Direcția Centrală de Statistică, București, 1980.

1992 I] *Recensământul populației și locuințelor din 7 Ianuarie 1992*, vol. I. *Populație – Structură demografică*, Comisia Națională pentru Statistică, București, 1994.

1992 III] *Recensământul populației și locuințelor din 7 Ianuarie 1992*, vol. III. *Clădiri – Locuințe – Gospodăria*, Comisia Națională pentru Statistică, București, 1994.

Press collections

Dumbrăveniul Cultural. Publicație a Despărțământului ASTRA „Timotei Cipariu”, Dumbrăveni, Anul I Nr. 1, 2011, Anul II Nr. 2, 2012, Anul III Nr. 3, 2013, Anul I Nr. 1, 2014, Anul V Nr. 5, 2015.

Erzsébetváros és vidéke – *Erzsébetvárosi hírlap. Társadalmi, közművelődési, közigazgatási és közgazdasági hetilap* [Dumbrăveni și împrejurimile sale – Ziarul de Dumbrăveni. Săptămânal social, cultural, administrativ și economic], Erzsébetváros [Dumbrăveni], 1903-1905, 1906–1912.

Special Bibliography

Ács, Zoltán, *Nemzetiségek a történeti Magyarországon* [Nationalitäten im historischen Ungarn], Budapest, 1996.

Adam, Iosif I., Pușcaș, Ioan (Ed.), *Izvoare de demografie istorică, vol. II. Secolul al XIX-lea-1914. Transilvania*, Direcția Generală a Arhivelor Statului din Republica Socialistă România, București, 1987.

Alexandrescu-Dersca Bulgaru, Maria M., „Frederico Veterani”, în *Călători străini despre Țările Române*, Supliment II, Coordonator: Ștefan Andreescu, Editura Academiei Române, București, 2016.

- Andron, Ioan George, „Evoluția istorică a orașului Dumbrăveni, jud. Sibiu”, în *Buletinul Comisiei Monumentelor Istorice (BCMI)*, 2000, nr. 1-4, pp. 45-56 (Andron, *Evoluția*).
- Ávedik, Lukács, *Szabad királyi Erzsébetváros monográfiája* [*Monografia orașului liber regesc Dumvrăveni*], Szamosújvár 1896, Budapest, 2004 (Ávedik L., *Monográfiája*).
- Idem*, *Monografia orașului liber regal Elisabethopolis*, traducere Mihail Szabo, Ed. Ararat, București, 2014, cu o prefață de Lucian Nastasă-Kovács. (Ávedik L., *Monografia*).
- Barmeyer, Christoph: *Taschenlexikon Interkulturalität* [Lexicon de buzunar: Interculturalitatea]. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2012. <https://www.hyperkulturell.de/interculturalitate/>
- Bein, Daniel, „Armenier in Siebenbürgen, Anmerkungen zur Identität einer «kleinen Minderheit»“, în *Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde*, 21. (92.) Jg., (1998). Heft 2, pp. 143-167 (Bein, *Armenier*).
- Benkő Nagy, Margit, *Várak, kastélyok, udvarházak, ahogy a régiek látták. XVII–XVIII. századi erdélyi összeírások és leltárak* [Cetăți, castele, curii, văzute cu ochii contemporanilor. Conscriptii și urbarii transilvane din secolele XVII–XVIII.] Kriterion, Bukarest, 1973 (B. Nagy, M. *Várak*).
- Benkő Nagy, Margit, „A barokk Szamosújvár születése” [Apariția barocului în Gherla], în *Építés-Építészettudomány* [Construcții – Arhitectură], 1983. 1–4. sz. 27–39. (B. Nagy M., *A barokk*).
- Bernád, Rita; Kovács, Bálint *A szamosújvári örmény katolikus gyűjtőlevéltár Repertórium / Arhiva colectivă armeano-catolică din Gherla. Repertoriu / The Armenian Catholic Collective Archive in Armenopolis. Repertory*, Budapest – Gyulafehérvár/Alba Iula – Leipzig, 2011 (Bernád, Kovács, *Repertórium*).
- Bíró, Sándor, „The Nationalities Problem in Transylvania, 1867-1940: A Social History of the Romanian Minority Under Hungarian Rule, 1867-1918 and of the Hungarian Minority Under Romanian Rule, 1918-1940”, în *Atlantic Research and Publications*, Seria *Atlantic studies on society in change*, East European Monographs, 1992 (Bíró, *The Nationalities*).
- Bodea, Mihaela, „Valoare în peisajul urban al Gherlei”, în *Revista Muzeelor și Monumentelor - Monumente Istorice și de Artă: RMM-MIA*, Anul XV, nr. în TOM: 1, 1984, pp. 27-29.
- Bolovan, Ioan, „Contribuții la cunoașterea imaginarului social în revoluția de la 1848 din Transilvania”, în *Identitate și alteritate*, vol. 2, 1998, p. 184-207.
- Borsi-Kálmán, Béla; Bíró, Sándor, *Hungarian exiles and the Romanian national movement, 1849-1867*, East European Monographs, 1992 (Borsi, Bíró, *Hungarian*).
- Cândea, Virgil, *Mărturii românești peste hotare. Creații românești și izvoare despre români în colecții din străinătate*, Serie nouă, VI. 2, *Ungaria*, Editura Academiei Române, București și Muzeul Brăilei „Carol I”, Editura Istros, Brăila, 2018, Ed. Coord.: Ioana Feodorov și Andrei Timotin, cu o prefață de Acad. Ioan-Aurel Pop. (Cândea, *Mărturii*).

Ciuhandu, Gheorghe, „Un popor pierdut: Armenii din regatul ungar. 0 pagina încheiată din «evoluția» religioasă a statului ungar”, în: *Revista Teologică*, Sibiu, (1912), p. 176-180, 214-218 (Ciuhandu, *Un popor*).

Clark, Kenneth, *Civilizația: o perspectivă personală*, traducere în limba română și note de Berta Savu, Ed. Pandora M, București, 2024 (Clark, *Civilizația*).

Constante, Lena. *Evadarea tăcută: 3000 de zile singură în închisorile din România*; îngrijire de ed., studiu introd., note: Ioana Bot, București, Ed. Humanitas, 2023 (Constante, *Evadarea*).

Covrighian, Grigore, *Armenii din Elisabetopolul Transilvaniei* [în limba armeană], Viena, 1893, 1899, 1904.

Covrighian, Grigore, *Metropola armenilor din Transilvania* [în limba armeană], Viena, 1896 [Gherla].

Dahinten, Otto, „Geschichte der Stadt Bistritz in Siebenbürgen”, in *Studia Transylvanica. Ergänzungsbände des siebenbürgischen Archivs*, Bd 14, Köln – Weimar – Wien, Böhlau Verlag, 1988 (Dahinten, *Geschichte*).

Dédéyan, Gérard (Ed.), *Les Arméniens. Histoire d'une chrétienté*, Toulouse, 1990.

Drost-Abgarjan, Armenuhi, Bálint Kovács, Tibor Martí, *Catalogue of the Armenian Library in Elisabethopolis* (Armenian Cultural Heritage in the Carpathian Basin. Vol. 1.) General editors Bálint Kovács, István Monok, Stefan Troebst, Leipziger Universitätsverlag; Eszterházy Károly College, Leipzig, Eger, 2011 (Drost-Abgarjan, A.; Kovács, B.; Martí, T., *Catalogue*).

Dumitran, Ana; Hegedűs, Enikő; Rus, Vasile, *Fecioarele înlăcrimate ale Transilvaniei. Preliminarii la o istorie ilustrată a toleranței religioase*, Alba Iulia, Altip, 2011 (Dumitran, A.; Hegedűs, E.; Rus, V., *Fecioarele*).

Dumitran, Daniel, „Modernizare prin toleranță în principatul Transilvaniei? O dezbatere istoriografică”, în *Annales Universitatis Apulensis*, Series Historica, 16/I, 2012, pp. 357-367 (Dumitran, D., *Modernizare*).

Elefterescu, Emil, „Monografii din Ardeal. Orașele Dumbrăveni și Biertanul”, în *Răsăritul. Revistă pentru îndemnuri bune*, Chișinău și București, 1937, XIX, nr. 3-4, p.15-16 (Elefterescu, *Monografii*).

Gazdovitz, Nicolae, *Istoria armenilor din Transilvania*, București, Editura Ararat, 1996 (Gazdovitz, *Istoria*).

Grigorian, Tigran, *Istoria și cultura poporului armean*, Ed. Științifică, București, 1993.

Gudenus, János József, „Örmény eredetű Magyar nemesi családok genealógiája” [Genealogia familiilor nobiliare maghiare de origine armeană], Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület Kiadó [Editura Asociației Culturale Rădăcini Armenești Transilvane], Budapest, 2010.

Furu, Árpád, „Népi építészeti kutatások Erdélyben 1989-tol napjainkig” / „Vernacular Architecture Research in Transylvania since 1989”, in *Transsylvania Nostra*, 2014, 2,

pp.18-31 (Furu, A., *Népi építészet*).

Jinga, Victor, *Probleme fundamentale ale Transilvaniei*, Braşov, Ed. Muzeul Judeţean de Istorie, 1995 (Jinga, *Probleme*).

Hönig, Roland, *Elisabethstadt in Siebenbürgen, eine Ortsmonographie aus sächsischer Sicht*, Aalen, 2001 (Hönig, R., *Elisabethstadt*).

Iorga, Nicolae, „Cuvinte româneşti în dialectul Armenilor din Transilvania”, în *Dări de seamă, documente şi notiţe*, Revista Istorică 4-6 (1927), pp. 129-139.

Gorovei, Ştefan, „Armenians from Moldavia in Transylvania, Hungary and the Larger World. A Case Study”, în *Studia Universitatis Babeş-Bolyai (SUBB) Historia*, 64 (1), 2019, pp. 87-122.

Issekutz, Sarolta, *Örmény halottkultusz és temetkezés: Erzsébetváros és örmény katolikus temetője* [Ritualul funerar armean şi înmormântarea: Erzsébetváros şi cimitirul armeno-catolic], Budapest, Mackensen Kft, 2009. (Issekutz, Sarolta, *Örmény*)

Jakab, Albert Zsolt – Peti, Lehel (Ed.), *Procese şi contexte social-identitare la minorităţile din România*, Editura Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităţilor Naţionale, Kriterion, Cluj-Napoca, 2009.

Kessler, Wolfgang, (Red.), *Gruppenautonomie in Siebenbürgen. 500 Jahre siebenbürgisch-sächsische Nationuniversität*, Siebenbürgisches Archiv: Archiv des Vereins für Siebenbürgische Landeskunde, Köln-Wien, Böhlau Verlag, 1990 (Kessler, *Gruppenautonomie*).

Kovács, Bálint „Über Rom nach Siebenbürgen. Der armenische Missionar Minas Barun und die Siebenbürger armenische Kirche in den ersten Jahrzehnten des 18. Jahrhunderts”, în *Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde*, 29 (2006), Heft 1, pp. 18-24 (Kovács, B., *Über Rom*).

Idem, „Az erdélyi örmény katolikus egyház és a Sacra Congregatio de Fide a 18. század első évtizedében” [Die siebenbürgische katholische Kirche und die Sacra Congregatio de Fide im ersten Jahrzehnt des 18. Jahrhunderts]. In: Öze Sándor – Kovács Bálint (szerk.): *Örmény diaszpóra a Kárpát-medencében* [Armenische Diaspora im Karpatenbecken], Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Piliscsaba, 2006, pp. 56–58 (Kovács, B., *Az erdélyi*).

Kovács, Bálint, Pál Emese (Ed.), *Far Away from Mount Ararat, Armenian Culture in Carpathian Basin*, Joint exhibition of the Budapest History Museum and the Hungarian National Széchényi Library, 5 April to 15 September, 2013, Ed. National Széchényi Library (OSZK), Leipziger Universitätsverlag and Budapest History Museum (BTM), 2013 (Kovács, B., Pál, J., *Far Away*).

Kovács, Zsolt, „«Beata Virgo Nostra Deésiensis». Despre cultul imaginilor miraculoase ale Maicii Domnului în biserica franciscană din Dej”, în *Studii de istoria artei. Volum dedicat profesorului Nicolae Sabău*, Cluj-Napoca, Ed. Argonaut, 2013, pp. 401-420 (Kovács, Z., *Beata Virgo*).

Krikorian, Mesrob, K., *Die Armenische Kirche: Materialien zur armenischen Geschichte, Theologie und Kultur*. Lang, Frankfurt am Main, 2002.

Lukacsi, Chritophorus, *Historia Armenorum Transsilvaniae a primordiis gentis usque nostram memoriam e fontibus authenticis et documentis antea ineditis elaborata per Christophorum Lukacsi, Parohum Armenopolitanum*, Typis Congregationis Mechitharisticae, Viennae, 1859.

Marienburg, Lucas Joseph, *Geographie des Grossfürstenthums Siebenbürgen*, Bd.1-2, Hermannstadt, 1813 (Marienburg, *Geographie*).

Máté, Tamáska, *Armenian Townscapes in Transylvania*, Armenier Im Ostlichen Europa - Armenians in Eastern Europe, Band/Volume 6), Köln – Weimar – Wien, Böhlau Verlag, 2018 (Máté, T., *Armenian Townscapes*).

Mestugean, V., *Istoria Armenilor. I. Întocmită după nouăle cercetări istorice. De la origini până la Leon VI de Lusignan, ultimul rege al armenilor (1393). Cu numeroase ilustrații în text*, Institutul de Arte Grafice „H. Steinberg&Fiu”, București, 1923

Mestugean, V., *Istoria Armenilor. II. De la căderea Regatului până în zilele noastre, Cu ilustrații în text*, Institutul de Arte Grafice „Speranța”, București, 1926.

Mihădaș, Teohar, *Frumoasa risipă*, Ed. Dacia, Cluj, 1980 (Mihădaș, *Frumoasa*).

Munteanu-Beșliu, Petre, „Cercetări arheologice la biserica nobiliară, astăzi dispărută, de la Dumbrăveni, județul Sibiu”, în *Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice* (BCMI), 1996, nr. 3-4, p. 49-56 (Munteanu-Beșliu, *Cercetări*).

Idem, „Die Kirche des Mittelalterlichen Eppeschorf”, în *Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde*, 19, 1, Jahrgang (1996). Heft 1, pp. 1-11 (Munteanu-Beșliu, *Die Kirche*).

Nagy, Gergely Domonkos, „Az erzsébetvárosi örmény nagytemplom – térszervezés és struktúra” [Marea biserică armeană din Erzsébetváros - organizare și structură spațială], în Orbán, János: *Stílusok, művek, mesterek. Erdély művészete 1690–1848 között. Tanulmányok B. Nagy Margit tiszteletére* [Stiluri, opere, maeștri. Artă Transilvaniei între 1690–1848. Studii în onoarea lui B. Nagy, Margit], Marosvásárhely – Kolozsvár [Târgu Mureș – Cluj], 2011, pp. 73-84 (Nagy, *Az erzsébetvárosi*).

Nastasă, Lucian (ed.), *Armenii din nord-vestul Transilvaniei în anii instaurării comunismului (1945-1953). Mărturii documentare*, în seria „Diversitate Etnoculturală în România”, Cluj-Napoca, Fundația Centrul de Resurse pentru Diversitate Etnoculturală (CRDE), 2008.

Nastasă, Lucian, „Sfârșit de istorie. Evreii din România (1945-1965)”, în Jakab Albert Zsolt – Peti Lehel (Ed.), *Procese și contexte social-identitare la minoritățile din România*, Editura Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale, Kriterion, Cluj-Napoca, 2009, pp. 159-203.

Nedelcu, Nicolae, „Lecția de istorie dumbrăveană” în *Dumbrăveniul Cultural*, Publicație a Despărțământului Astra “Timotei Cipariu” Dumbrăveni – 2014, Anul 2014, Nr. 1., pp. 23-31.

Nedelcu N., Nicolae, *Istorie Dumbrăveană*, Sighișoara, 2016.

Pál, Judit, *Armeni în Transilvania. Contribuții la procesul de urbanizare și dezvoltare*

economică a provinciei / Armenians in Transylvania. Their Contribution to the Urbanization and Economic Development of the Province, Institutul Cultural Român, Centrul de Studii Transilvane, Cluj Napoca, 2005 (Pál, J., *Armeni*).

Eadem, „Az örmények integrálódása és az örménykép változásai Erdélyben a 18–19. Században” [Die Integration der Armenier und die Veränderungen im Bild des Armeniertums im Siebenbürgen des 18./19. Jahrhunderts], In: Öze Sándor – Kovács Bálint (szerk.): *Örmény diaszpóra a Kárpát-medencében*, I., Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Piliscsaba, 2006, pp. 77–85 (Pál, J., *Az örmények*).

Eadem, „Az erdélyi örmény népesség számának alakulása és szerkezete a 18. Században” [Die zahlenmäßige und strukturelle Entwicklung der siebenbürgischen armenischen Bevölkerung im 18. Jahrhundert]. In: Öze Sándor – Kovács Bálint (szerk.): *Örmény diaszpóra a Kárpát-medencében*, II., Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Piliscsaba, 2006, p. 27–38 (Pál, J., *Az erdélyi örmény*).

Eadem, *Örmény katolikus templomi berendezések Erdélyben* [Arta liturgică a bisericilor armenie din Transilvania], Ed. Polis Book - Asociația Muzeelor Transilvaniei, Cluj, 2015 (Pál, J., *Örmény katolikus*).

Pascu, Ștefan, Cheresteșiu, Victor (Red.), *Revoluția de la 1848–1849 din Transilvania* I. 8 martie – 18 aprilie, Ed. Academiei R.S.R. București. 1977 (Pascu, Cheresteșiu, *Revoluția*).

Polyák, Mariann, „Ávedik Lukács (1847–1909), Erzsébetváros történetírója” [Lukács Ávedik (1847–1909), historian of Erzsébetváros], In: Öze Sándor – Kovács Bálint (szerk.): *Örmény diaszpóra a Kárpát-medencében* [Armenische Diaspora im Karpatenbecken], Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Piliscsaba, 2006, pp. 83–125.

Pop, Ioan-Aurel, Bolovan, Ioan, *Istoria Transilvaniei*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, Cluj-Napoca, 2016. (Pop, Bolovan, *Istoria Transilvaniei*)

Pop, Ioan-Aurel, Nágler, Thomas, Magyarai András (Coordinators), *The History of Transylvania*, vol. II (from 1541 to 1711), Cluj-Napoca, 2009.

Pop, Ioan-Aurel, Nágler, Thomas, Magyarai András (Coordinators), *The History of Transylvania*, vol. III (From 1711 to 1918), Cluj-Napoca, 2010. (Pop, Nágler, Magyarai, *The History III*)

Pop, Virgil, *Armenopolis – oraș baroc*, Ed. Accent, Cluj, 2002 (Pop, *Armenopolis*).

Postăvaru, Iozefina, „Orașul Dumbrăveni, jud. Sibiu. Un sit urban istoric neprotejat”, în *Monumentul. Lucrările celei de-a XI-a ediții a Simpozionului național „Monumentul. Tradiție și viitor”*, Iași, 2009, partea I, Iași, 2010, p. 237–261 (Postăvaru, *Orașul Dumbrăveni*).

Eadem, „Reflexe ale conviețuirii dintre sași și români în configurația satului Feldioara, jud. Brașov”, în *Circulația influențelor culturale reciproce între români și sași în sud-estul Transilvaniei, reflectată în arhitectura vernaculară și evoluția contemporană a satelor din județele Sibiu și Brașov*, Ed. Universitară „Ion Mincu” – București, 2004, p.47–53 (Postăvaru, *Reflexe*).

Eadem, „Suburbiile istorice ale Braşovului. Interferenţe etnice în arhitectura vernaculară”, în *Arhitectura vernaculară în regiuni multiculturale*, Ed. Utilitas, Cluj, 2009 (Postăvaru, *Suburbiile*).

Eadem, „Naşterea unui muzeu armean”, *Ararat. Periodic al Uniunii Armenilor din România*, nr. 8, 5 August, 2010 (Postăvaru, *Naşterea unui muzeu*).

Puia, Daniela Maria, *Arhitectura urbană în Transilvania în perioada interbelică*, cu o prefaţă de dr. arh. Nicolae Lascu, Editura „Pro Cultura”, Bucureşti, 2020.

Roth, Harald, *Kleine Geschichte Siebenbürgens*, Köln – Weimar – Wien, Böhlau Verlag, 2003 (Roth, *Kleine Geschichte*).

Sabău, Nicolae, „Mathias Veress, un Pictor clujean din secolul al XVIII-lea”, în *Studii şi Cercetări de Istoria Artei – SCIA*, 1, 1970, pp. 113-121. (Sabău, Mathias Veress)

Sabău, Nicolae, „Precizări iconografice asupra temei «Caritatea Sf. Ecaterina» în pictura barocă central europeană”, în *Studii şi Cercetări de Istoria Artei – SCIA*, 2, 1975, pp. 188-200. (Sabău, Precizări)

Sabău, Nicolae, „Bisericile armenesti din Dumbrăveni”, în ANI. Anuar de cultură armenescă, anul II–III (serie nouă), 1995–1996, pp. 49-54. (Sabău, Bisericile)

Sabău, Nicolae, *Metamorfoze ale barocului transilvan*, Vol. II. *Pictura*, Cluj-Napoca, 2005, Editura Mega, (Sabău, *Metamorfoze*).

Sabău, Nicolae, „Icon lacrymans: de la Hodighitria Niculei la Vera Effigies B(eatae) V(irginis) Mariae Flentis Claudiopol[i]”, în *Ars Transsilvaniae*, vol. XVIII, 2008, pp. 151-169 (Sabău, *Icon lacrymans*).

Sabău, Nicolae, „Prolegomena to the Iconography of Baroque Sculpture” in *Transylvania, Transylvanian Review*, Volume XI, No. 1, Spring, 2002, Romanian Cultural Foundation, Center for Transylvanian Studies, pp. 21-49. (Sabău, Prolegomena)

Sabău, Nicolae, „Gherla. Aspecte istorico artistice ale dezvoltării oraşului” în *Revista Muzeelor şi Monumentelor - Monumente Istorice şi de Artă: RMM-MIA*, Anul XV, nr. în TOM: 1, 1984, pp. 17-27. (Sabău, Gherla)

Sabău, Nicolae, „Observaţii asupra picturii de altar din bisericile armeno-catolice din Transilvania” [Some Remarks Regarding the Altar Paintings in Armenian Catholic Churches in Transylvania], în *Studia Universitatis Babeş-Bolyai, Historia Artium* 1, vol. 61 (XLI), 2016, pp. 5-49 (Sabău, *Observaţii*).

Schünemann, Konrad, „Die Armenier in der Bevölkerungspolitik Maria Theresias”, în *Jahrbuch des Graf Kuno Klebelsberg Instituts für ungarische Geschichtsforschung in Wien*, 3 (1933), pp. 212-242 (Schünemann, *Die Armenier*).

Selian, Sergiu, „Bisericile armenesti din Romania”, în *Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice (BCMI)*, 2 (1991), pp. 16-23 (Selian, *Bisericile*).

Siruni, H. D. J., *Bibliografia studiilor armenesti din România*, Cartea Românească, Bucureşti, 1940. (Siruni, *Bibliografia*).

Suciu, Coriolan, *Județul Târnava Mică. Schiță monografică*. Prefectura județului Târnava-Mică, Blaj, Tip. „Lumina”, Miron Roșu, 1943

Szongott, Kristóf, *Szamosújvár szabad királyi város monográfiája 1700-1900* [Monografia orașului liber regesc Gherla], vol. I, II, III, Szamosújvár [Gherla], 1901-1903 (Szongott, K., *Monográfiája*).

Szongott, Kristóf, *Genealogia familiilor armene din Transilvania luând în considerare înrudirea dintre ele și etimologia numelor de familie și a celor de botez utilizând izvoare originale și inedite*, trad. Andrea Ghiță; cuv. înainte: Lucian Nastasă-Kovacs, București, Ed. Ararat, 2016. (Szongott, K., *Genealogia*).

Tempianu, Radu, *Localitatea Dumbrăveni. Studiu geografic complex. Obiectiv de acțiuni didactice, științifice și practic-aplicative cu elevii*. Lucrare pentru gradul I, Conducător Științific Lector Universitar Petru Tudoran, Cluj-Napoca, 1980 (dactilografiat). (Tempianu, *Localitatea Dumbrăveni*).

Teutsch, Friedrich, *Geschichte der Siebenbürger Sachsen für das Sächsische Volk. Herausgegeben von F. Teutsch*, British Library, Historical Print Editions, 2011 (Teutsch, *Geschichte*).

Urkundenbuch, I–VI – Franz Zimmermann, Carl Werner (ed.), *Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen, I*; Franz Zimmermann, Carl Werner, Georg Müller (ed.), *II–III*; Gustav Gündisch (ed.), *IV–VI*, Sibiu, 1892–1937; Buc., 1975–1981.

Online bibliography

Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen

<https://siebenbuergenurkundenbuch.ub.rptu.de/catalog>

Erdély, Bánság és Partium történeti és közigazgatási helységnévtára [Dicționarul istoric și administrativ al localităților din Transilvania, Banat și Partium].

<https://www.arcanum.com/ro/online-kiadvanyok/ErdelyHelysegnevTar-erdely-bansag-es-partium-torteneti-es-kozigazgatasi-helysegnevtara-1/telepulesek-1C9/d-875/dumbraveni-969/>

Báró, Forster Gyula, *Magyarország műemlékei 2*. [Monumentele Ungariei, Vol. 2.], Budapest, 1905;

https://library.hungaricana.hu/hu/view/SZAK_KOHI_Sk_1905_Gerecze_2/?pg=455&layout=s

https://library.hungaricana.hu/hu/view/SZAK_KOHI_Sk_1905_Gerecze_2/?pg=227&layout=s

https://library.hungaricana.hu/en/view/SZTNH_KozpontiErtesito_1891_1/” Központi Értesítő, 1891 (16. évfolyam, 1. félév)

[Buletinul Central, 1891 (anul 16, semestrul 1)].

Muzeul Armenilor Transilvăneni

<https://www.primariadumbraveni.ro/muzeu/>

https://www.facebook.com/casteldumbraveni/?locale=ro_RO

Kornél, Nagy, *The Church-Union of the Armenians in Transylvania (1685–1715)*, eISBN 978-3-666-50354-2, ISBN 978-3-525-50354-6, pages 251.

<https://www.vr-elibrary.de/doi/book/10.13109/9783666503542>

Kornél, Nagy (2020) „The History of Ecclesiastical Conflict within the Armenian Community of Transylvania (1697–1700): Bishop Oxendio Virziresco and the ‘Elia Mendrul’ Case”, în *Eastern Theological Journal*, 6 (2). pp. 179-221. ISSN 2416-2213; <https://real.mtak.hu/id/eprint/190810>.

“http://adevarul.ro/life-style/travel/dumbraveni-catedrala-castel-multebagaje-1_50b4ffeb7c42d5a663a4ecbf/index.html” *Dumbrăveni. O catedrală. Un castel. Multe bagaje*. | Răzvan Năstase, 27 noiembrie 2012, Adevărul